

Բ Ո Ւ Ր Է Ս Տ Է Ն

ՍՈՒՐԲ ՍԵՇԵԿԵՆ

1851

Ա. ՏԵՐԻ

ՄԱՐՏ

ԹԻԻ 3.

ԲԵՐՈՅԵԿԱՆ

ԲԵՐՈՅԱՄԷՊ

Ղոծանակ կնայ :

ՂՈՏԱՆԱՊԻՆ ամեն մէկ երթալ գալաւ հոգի մը յաւ իտեհականութե կը մտնայ . մեր կեանքը հազիւ թէ մտղի հաստութիւն ունի . անոր ոտու գութիւնը կիցի մը կը նմանի կամ թէ ժամանակաւոր ծիրանի գօտիին և կամ վաղանցիկ մշակօրային , ան ուրիշ բան չէ այլ միայն պղտորակ մը կամ շունչ մը :

Ղոծանակին ամեն մէկ երեւոյթն հոգի մը յաւ իտեհականութեան սահմանը կը մտնայ , արեւուն մէկ ծառ գութնէ միւս ծագումը 86,400 հոգի իրենց արարչին առջին կը ներկայանան . մահը միշտ անդուն և պատրաստ է ամեն տեղ գիշեր ցորեկ և բարեղանակներուն մէջ : Հաս ճշմարիտ և գեղեցիկ են մահուան վրայ սահմանաւոր քանի մը առգ խօսքերը :

Այն ժամանակ տերեւը թափելու

Ինչ քանի մը անգամ հոգիները

Պայծառ անտառը մտնակները

Ինչո՞ք տեղի ունի միայն թո՞ղմանք :

Բայց քեզի ո՞վ մահ մէկ են ամենը

Յայնչո՞ք ամեն մէկ եղանակները :

Թէ տարակ յանուն թէ պատճառ քարուն

Թէ ցուրտ անձն թէ զովե՞կ աշուն :

Մահը ունի անհամար նիղակներ և նեւեր որոնցմով իւր գործը կը կատարէ , թէ որ մահուան մարդուս վրայ քանի քանի կերպով գալը պատմաւի ինչ երկան ու ահաւելի ցանկ մը պիտի ըլլայ . մտածէ՛ անգամ մը հիւսանդութե անհուն համբանքին վրայ ու նաեւ մահուան արուած բարդ տնտեսներուն վրայ , որոնք առկա ինչ բաւական կրնան սեպուիլ . տես թէ մարդս ամեն կերպով ամեն մէկ վայրէկան ի՞նչ մահաւորից գիտաւանդութե կը արտահայտէ : Արարչի բաժնը շատ ճշմարիտ է թէ « մարմնայն էն փոքր ծակիկը մէկ մեծ գուռ մըն է մահը ներս մտնալու համար » :

Նոյն պատմիչը կ'ըսէ նաեւ թէ օդոյն մէջի ամենափոքր ծրճին տնդամ կրնայ մարդս մեռցնել . ինչպէս որ պատահած է Ժամանակաւ Հռոմէոս յաւ մէջ Մորիանոս պապին . կաթին մէջ դանտաւ տղտիկ մարդ անգամ կրնայ մարդս խղդել ինչպէս որ եղած է Հռոմէոս մէջ խորհրդականի մը . չոր խաղողի մը տղտիկ մարմը անգամ կրնայ շնչաւութիւնը արգիւնել ինչպէս որ ըրաւ Մարքէոս քնարերգու կան բանաստեղծին : Ստի մը ծայրի շարաւայից ուռեղբէն անդղիացի բժշկի մը մահ պատճառելը փորձով տեսնուած է , որն որ ուժեղ և առողջ մարդ մըն էր . երբեմն կերած կերաւ կուրնին և շնչած օդերնիս մահ կը

պատճառեն մեզի : Նիցուք թէ ամե-
նեւին բան մը մեզ չի կրնար վնասեր .
բայց բուն մեր ձեռքովը եղածները
մեզի բաւական են , թէ որ Աստուած
մեր բանակաձեռութեանը միայն ուղի-
տութեան ամպ մը քաշելու ըլլայ : Ո՛հ
ինչպէս վտանգաւոր է կեանքը , ինչ-
պէս մօտ է մահը , նաւաստիին հա-
մար զուրջումը թէ՛ մինչեւ անգամ
մահուան չորս բժաշտի մտոցած կը
հաւէ իր նաւովը , մի և նոյն խողքը
կրնայ բռնել հաշ-ոյն համար մարտ
նոյն նայելով , թէ որ նաւը կտորտի
նաւաստին ալ կ'ընկղմի . նոյնպէս թէ
որ աս երկրաւոր նաւակը խորտակի
հոգին ալ անմահութեան տէրը սփիւա-
նոսին մէջ կ'ընկղմի . թէ որ մեր պա-
շարանները թմբեայ և անգգայ չեն
բնութեան տմեն մէկ տերեւներուն
վրայ արխան , խցէ և զիշը լերո՛ք բու-
ռերը կը կորզանք , և ամեն մէկ հո-
վին ալ արխանի և զիշողի և բա-
ւերը կը լսենք :

Բունը տնդամ որ բնութե քաղցր
կենդանութիւն տուողն է , մահուան
գիշերային ողորտար մը և մահկա-
նացութեան մշտտուն օրինակ մըն է :

Թարգ . Պետրոս Առաք . Գ . Պատմականց :

ԲԵՆԸՍԵՆԻՍՈՒԹԻՆ

ԱՌԱԿ

Վաճառ և պարզ
իմ

Չարակամութեան պարիշտ :

Ըտենօր խիտտ անգգամ
չարասիրտ սղութե մը կար
Միշտ ուրիշին գէշութիւն
նենգ չարիք կը մտնտար :
Պայծառ օր մը առատանց
չափի երաւ լեռն ի վեր
ձայնի մը խառնին մէջ
գտու շատ նապաստակներ :
Որոնք մէկ տեղ խաւք կաղնած
կատրէին եղբայրսր ,
Իրիքեննուն իւզերով
կ'զօննուն մեղադար :
Չար աղուէսը տեսնելով

Նապաստակոց վարքն անմեղ
Ուղեց անոնց հետ ինքն ալ
ընկեր ըլլայ միասեղ :
Որ իր խորհախ բնութեամբն
բան մը հանէ մէքենին
Եւ անով կորսող ըլլայ
բակել անմեղ ժողովքին :
Բայց անոնք բաժն Կրտսերով
անոր ինչ չար ըլլայ
Չենք բնութեան մէկ բան
դրեն անգամ մեր մէջ :
Ըսով աղուէսն կը կատարի
« Ինչո էք տեսեր դուք իմին »
Կրտսե անոնց ալ կ'ըլլայ
դուք բարեպաշտ կայրագին :
Ըստով կ'երթայ կը գտնայ
մօտ անշեղէն դարձող մը
Կրտսե անոր « Տէր որտար
եկար երթանք աս լեռը :
Յըտենեմքեզ երամով
խաւք կողմած նապաստակներ
Բայց քեզի զայս կ'աղաչեմ
միայն ինձի բան մընէր » :
Բայց որտարդ խարերայ
կերպ մ' կարծելով աս բանը
Ամիջպէս աղուէրին
կուայ ոյս սրտասխանը :
« Զօրմէս իրաւա եմ տուած
թէ անօրուան մէկ հաւը
Նախապառն համարիմ
բան վաղուտն երսուն սաղը :
Ըս ըսելով կը քաշէ
մոմիւնպէս դանակը
Եւ կը զարնէ կը ձգէ
չար աղուէսին գլուխը :
Որով ահա անդգամն
իր չարութեան զոհ եղու
Իր չար մտնիչ խեղ բնութեանն
արմանի պատիժն տուու :

Ըտենի ալ ամեն ով որ
չարակամ չար նախանձառ
Միշտ կը ջանայ ուրիշին
չար հապտունիլ և ամբթ :
Մշտնա կուդոյ անանկ օր մ'
որ չի կարծած մէկ կողմէն
Պատահելով չարիք մը
խելքը կը տանի գլխէն :
Բարի ուզէ ուրիշին
բարի գտնաւ քու անձիդ

Չար տղու հսին առ. ուր
միշտ առ ինն ըլլայ աչքիդ :
Ասորիս զահագն Գ. Ըամբլանց :

Այն որ ուրիշին լարի է ինչ
ինչ ալ փոխարէն նայել կ'ընդունի :

Դիտելիք կենդանեաց ցեղերուն
մէկն է մանկաւոր անգղ ըստ. անոր, որն
որ ինքն իրմէ բանի մը վնաս չտարով
միայն դուռն դիտակներովը կ'ապրի : Ա-
սոնցմէ մէկը որ մը նախաձայնիլը ը-
րած դաշտի մը մէջ կեցեր իւր ան-
ցուցած փամփանկերուն վրայ կը
խորհէր, յանկարծ երկուստարի բաղէ
մը պատահեցաւ և անյուսալի քաղա-
քաւորութեամբ մը բարեւեց զնորը,
քիչ մըն ալ կենացը բարեմաղթու-
թիւններ ընելէն վերջը հեռաքրքրու-
թեամբ մը ինչի վրայը հան նստած, որ-
խուր կերպով խորհիլը ու զեց իմանալ :
Պատասխանեց ձերը թէ « իմ երկար
կենացս մէջ դիտածներուն վրայ ժա-
մանակ փամփանկ միտքս կ'ընդգծու-
նեմ » : Աստի այս խօսքէն երիտա-
տարը չփոխած, ու զեց իմանալ թէ
երկար փամփանկ ըսածը որչափ է :
« Մինչեւ մէկ դար մը մեր հայրերը
կ'ապրին եղեր » կ'ըսէր ձերը « բայց
դեռ ես հազիւ թէ եօթանասուն տա-
րեկան ըլլամ » : Աս որ լսեց բողբոջ
նորանձութեամբ ընցուած, սկստաւ
փայ կարգաւ իրեն վրայ ու կ'ըսէր .
« Ըրդեք աշխարհիս վրայ թռչնոց
տեսակներուն մէջը մեղի պէս դըժ-
բաղք մ'ալ կայ մի . զի թէ ցեղիս ու
մենուն տարիքը մէկ տեղ փոխեմ հա-
զիւ թէ մէկ տնդի մը կենացը բա-
ւորդ, մասին մօտենոյ, այս քիչ կարծ
ժամանակ ունիմանուէր է մեղի . ի-
րաւ որ աշխարհիս մէջ եղած հազա-
րուոր զեղեցիկութիւններուն մէկին
ալ համը չառած կ'անքերնուս վերջը
կը համի և ամենքը կը թաղուէր ու
կ'երկմանք ուր տեղէն որ եկանք » . և
ուրիշ այս կերպ խօսքերով կ'սղար և
կ'ափսոսար իր ցեղին բռնած ճամբուն
վրայ : Սեր ձերմակ ձերունին ալ այս
խեղճուկ ողբերգութեն սիրար շարժած
ինքն ալ սկսաւ անոր համոծայնիլ ու

կ'ըսէր . « Իրաւ խեղճ կենդանիս ի-
րաւ է ըսածներդ . գէշ վիճակի մէջ ես
ծնէր . այդ քիչ ժամանակեղ ինչ համ
ու հաս պիտի աւնեւ . և ինչ աղէկ
դործ մը պիտի կրնաս ընել . ճշմարի-
տը իմ սիրտս ալ ցաւեցաւ » կ'ըսէր
և անոր պէս խօսքերը մինչ կը շարու-
նակէր, մէկ մ'ալ բողբոջ յանկարծ ա-
րագութեամբ մը դէպ 'ի օգը բարձ-
րանալ սկստաւ, մէկ վայրկեան մը
դեռ չանցած տեսնաւ աղաւնիի մը
պլլուած անանկ ստուտութեամբ դե-
տինը դարձուցաւ որ խեղճ թռչունն
այ ինքն ալ կտոր կտոր եղան : Այս
տեսարանը որ տեսաւ ձերունին աղ-
չեցաւ ու ոտք ոտք բարելով դնաց դի-
տկին գլուխը և զարմացմամբ մը կը
զիտէր ու կ'ըսէր ինքնիրեն . « Իրաւ
փորձ ձերոց առանձնը պարտալ չեն
եղեր եղեր պարտալ իւր-նին փախ-
քէլ ըլլայ կ'ըսեն . մէկու մը ինքն իր
կամաւ իրեն հասուցած շարիքին պէս
հազար թռչնամբն որ մեկտեղի չեկըր-
նար ընել . իմ մեծ պապս ալ ուս խու-
քը միշտ կ'ըսէր . — Այն որ կ'ընէ փ-
այն քիչ կ'ընէ . իսկ գէշ որ կ'ընէ փ-
ջեղ որ փայն ուրիշին կ'ընէ — ահա փորձը
այս գիշտորդին գլուխը եկաւ . ուրիշին
մահուանը բաղձալովը ինքնիրեն ալ
դահիճ եղաւ . այս է եղեր այս թռչ-
նուին սակաւակեաց ըլլալուն ամե-
նամեծ պատճառը . ուստի ես ալ ան-
խոհեմութեամբ մեղանէր իմ Աս-
տուծոյ դէմ զանկեաց մեղքերնայնի
և անոր ցաւակից ըլլալովս . ինչու
որ իր անյագ փախալին համեմուտ
համար ուրիշին ինչ որ ըլլայ նե ըլլայ
բող անգլամներուն չէ թէ ամբողջ
ապրիներ, հասաւ մէկ վայրկեան մը
անգամ շատ կը համարի եղեր նայն
իսկ վերին տեսչութիւնը : Արեւմտ
թէ և արարչին երկայնմութեամբը
յաջողի երկար ապրիլ նե ալ անշուշտ
վերջին ըլլալիքը այս է կամ աստ և
կամ 'ի հանդերձնայն » . ըսաւ ու
խօսքը կնքեց ու ոկաւ արարչին իրեն
սուած այն ընթրիքը վայելել սովորա-
կան անմեղ ընթացքով :

Ա. Ս. Ն. Գլխավոր գրքարար
Միքայէլ Սուրեն Ս. Սահմաններ

ԲԱՆՍԻՐԱԿԱՆ

Ը Պ Պ Ե Յ Ի Ն

Սուրբ Սահակեան Վարժարանին իւր պաշտպան Հայրապետին արեւարձի օրոտան ունեւորէր արեւիսն հանդէպը :

ԸՄԵՆ. տարուան սովորութեանը համաձայն որ վարժարանս իրեն սմեհըրամեշտ պարտք մըն է սեպած իւր գերերջանիկ Սուրբ Սահակ Պարթեւազուն պաշտպան Հայրապետին ունեւոր տարեկարծին շքեղաշուք սօնը կատարել մեծու հանդիսութիւն, այս տարի ող չի զըստու նաեւ նորին պսնծալի յիշատակը անմահացը նեղ իւր անհրամեշտ պարտուցը համեմատ : Քանզի փետրուար ամսուն 21 ին որ նորին տարեկարծն էր, բայց անոր նուիրեալ որդեհըր գեմբերնուն վրայ ուրախութեան սրանչելն նշող մը կը փայլէր. ամենքը Սուրբ Լէկեղեցին հաղորդուելով Լէկեղեցին աւարտամանէն վերջը հանդերձ պատարաւամաստցի քահանայով վարդապետով պետաւորեալ քահանայից դուստին ու պարզերովն և զանազան ներգաշնակաւոր նոյն օրուան յատուկ երգերով նուազներով ու ծընծաներով և հայտատանեայց ուղղափառ Սուրբ Լէկեղեցւոյ արարողութեանցը համեմատ զանազան հոգեւորական ինթերցուածովք, զոյգ զոյգ ձեռքերնին մէկ մէկ դափնեայ ձիւղեր բռնած վարժարանին ընդարձակ սրահը կը փութային. ուր պետք եղած եկեղեցական օրոշտօնները կատարուելէն, այսինքն աւետարան և սաղմոսերգութիւններ և պետք եղած սովորական աղօթքներն և բարեմարտութիւններն ըլլուելէն ետեւ տղուն մէկը նոյն օրուան պատշաճ տոնհարանուի մը կարգաց, որուն հեղինակն էր վարժարանիս զարգացած աշակերտներէն Գորոթի Արամ Ս. Ա. յարնետուն, որուն որաբունակութիւնն էր իրենց ուսմանը անընդհատ շարունակութեանը վրայ յօրհորհորան թելադրութիւններ

և քաջախելութեան խրախոյսներ : Ըսկեց անմիջապէս ետքը Վարժարանիս նախկին աշակերտ Հայր Իգնատիոս խոհեմագարդ վարդապետը տղաւ ասեւ նախօրութեամբ մը սիրտ ճառ մը խօսիլ և որուն ալ առարկայ էին Սրբայն Սահակայ ժամանակին բրած տղադուստ գործքերը և ուսմանց շարգացման համար բրած քրտնալան ջանադրութիւնները և ինքնամատարութիւնները, նմանապէս ազգիս բարեբարաց օրհնութիւն տալը և անոնց բրած աղղափախական հոգստարութիւնները և ձեռնառութիւնները յիշելը. որուն օրինակը ապագայ թերթով մը պարտ կը համարինք հրատարակելու : ասկեց ետքը Պաշտպան Հայրապետին վրայ յատուկ երգ մը եւս երգուելով որուն օրինակը ներկայ թերթին մէջ կը տեսնուի : Հանդէսը ոււարտեցաւ. և այս ութերորդ անգամն է որ Վարժարանս անախրմբեց բաղմարդիւն Պարթեւազուն Հայրապետի ցանկայլ տարեկարծը իւր հին նախկութեան հաշուելով :

ՍԵՃԱՐԱՆ ԱՅԵԼԱՆՔ Դ ԳԼԻՆ Ս. ՓԻՐԷՆ :

ՅԱՅԱՅԱԼԻ է արդարեւ հայրենասէր սրտերու՝ օրէ օր ազգիս Դ լաւ զարգացմանը և բարգաւաճանացը վերաբերեալ միջեմարական լուրեր և տեղեկութիւններ տոտնալ, օրէ օր ազգիս տղի բարեկարգ և յաջող կուսաւարութեւր բերկրաւ ընթացքը նկատել և այս բարեյաջող ընթացքէն ծագած և ծառելիք աղղային բարութիւններուն քաջայայտ ըլլալ և անոր զանազան ազաջոյցները բնորոշիլ :

Յիշուի ազգիս այս օրուան խաղաղ և յաւաքնութաց կառավարութիւնը փափաքելի է շատերուն, և ազգը հարկւրաւոր տարիներով փութալանոր փնտրած և ձեռք չէ կրցած ձգած, արդարեւ ազգիս այս շնորհքը ընելը՝ այս անգարք և գովել վիճակը ու ընթացքը պարզեւել պատուած է եղեր վերին նախախնամութեան միմիայն մեր Մատարութիւն

սիրելի թագաւորին՝ ՍՈՒԼԹԱՆ ԱԳՏԻԼ-
ՄԵՏԻՏ ԽԱՆ (Դոստափառ Կայսեր՝ ու
բուն Օսմանեան մեծապօր Տէրու Եւ
բարձր Վահին վրայ նստելէն ՚ի վեր,
անոր թեւոցը բազոր հախանաւորաւ
թեան ներքեւ փնջակեցաւ, ազդո ոյս
ամէն բարութեանցը և կը վայելէ
միշտ տնոր հայրական առատ խնամք
ները և ալ պիտի վայելէ :

Նոր բարձր հրամանաւը հաւ
տատուած Վազային Վերադայն և Հա
գեորգիան կրկին Եղգովքներուն կառ
մուէրէն ՚ի վեր բարեխորհուրդ խոր
հրդականներու աւաջնորդութեամբ
դիմեա թէ նոր արեւ մը ծագեց ազ
դիս բնդհանրութեանը վրայ, մանաւ
ւանդ Վեհափառ սրբազան Պատրի
արք Տէր Յակոբ Ազատեք Հայրեր
նուա, իւր արմատաւոր կոչմանէն ՚ի
վեր անոր արթուն հսկողութեամբ
և հագեցէր ու նախատես հոգացը
գութեամբ, բարձր ՚ի դու ի կը սոյ
ծառանան ազգային անորէնութիւն
ներն ու գործաւնութիւնները, ազ
գասիրութեան և ուսումնասիրու
թեան հոգին կ'արժարծի ու կը զօրո
նայ և խոր արմատներ կը կապէ ամե
նուն սրտին մէջ, ազգասիրութիւնը մա
ղաջուր կը փոխէ իր ամէն արբան
եակներով, և իբր թէ իրարու ճակ
աին վրայ աներեւոյթ տառերով քան
դակուած կը նշմարեմք՝ սէր, միաբա
նութիւն, ուսումնասիրութիւն :

Նանկ որ գրեթէ այս վերջին տա
րիներս ամէնքս ազգասիրութեան ու
ւազանէն նորէն ծնած բլրաք, գիտեա
թէ բնութիւնին փոխուեր և ուրիշ
կերպարոնք մըն է զդեցեր, ազգասի
րութեան տկնոցը մեր թշնամին մեղք
բարեկամ կը ցուցնէ, մեր մտանիք
մեղք բարեխնդիր, սրով երկկողմնակի
ընդհանուր խաղաղութիւն մը և մի
աբան զարգացում մը միայն կը տես
նուի : Վերջաւ այն հին կազմակալ
սրբաւելի գորշ աստղութիւնը և
երկազաւիւթիւնը, միութիւնը ու
մէն բտրեաց մայր բլրաք աղէկ ճան
ցուեցաւ, ողբակները մեծերուն տի
տանութիւնը ճանչցան, մեծերը պղզ
տիկներով մեծ բազմին, փոթորկա

լից հովերը դադրեցան, ձայները ի
րարու ահանջ յատակ կը հասնին ու
կը հասկըցունին : Հիմա ամէն մարդ
աղէկ խելամուտ եղած է որ ոչ մար
մինը տանցիկ վրայ կ'ըլլայ և ոչ գր
լուիր սուտնց մարմնց ամեն անգամ
իւր հարկաւորութիւնն ու տեղը ու
նի :

Վախճանի խորութիւնները իւ
պառ մտցուեցան, ամէնքս մէկ հա
րենեաց և մէկ նախահոր հարազատ
ղաւակներ, որով և եղբայրներ բլրա
նիս միմիայն սկզբուէք ճանցուեցաւ :
Թէ եկեղեցականք, թէ ողջապետք,
թէ միջինք և թէ ատրնականք ամեն
մարդ իւր աստիճանը ճանցած և ա
նոր համեմատ օղբասիրական սիրով
մը միաւորուած առ հասարակ ամե
նուն բերնէն կը լուի ազգասիրու
թիւն և հայրենասիրութիւն, առ հա
սարակ գովելի փոյթ մը և աշխոյժ հա
զատասիրութիւն մը կը տեսնուի ու
սումնասիրութեան, ընկերութեանց
և աղբօքուտ հաստատութիւններուն
հաստատուն և կանոնաւոր բարեյա
ջալ ընթացքին վրայ :

Այս ամեն բաւմնեղութեան յայտնի
րինակներէն զանազան ազգային հա
տատութեանց մոսին նորէ նոր բարե
սնորհնութիւնները և եղածներուն
որ աւուր զորքանալը, աշխատութի
թոսիւ կըրողները ամենեւին չեն
կասիր իրենց տարաքը վճարելէն : Ի
րենց ընտանեացը նման կը հագնին ու
կը խնամեն անձանկարցթ ազգային
գործ մը, իսկ ուրիշները առատածե
ւքն վեհագնութեամբ ամենեւին չեն
խնայեր պէտք եղած նպաստաւորու
թիւնները ու պիտոյքները հոգալը,
և անբողհատաւոյցութիւններով ա
նոնց միշտ բարեկարգութեան մէջ
պահուելուն կը ցանկան :

Պնդգիտ արդէն յայտնի է ամենու
Եւրո խաւքի դուրսը սուրբ Փրկչի
ազգային Վանքին ազգօգուտ հա
տատութիւններէն մէկը՝ մանուսնոր
թէ առաջինը բլրաք, ուր կը պարու
նակին թէ արունց և թէ կանանց հա
մարդաս դատ Հիւանդանոցներ, Յի
մարանոցներ, Նիկէյանոցներ և Վար

ժարան մը՝ և, ուր՝ կը պատահարուին
ազգայիններէն 4րէթէ 300 էն աւելի
աղբին պաշտօնականութիւնը կարօտեալ
խոշալի անձինք, և 180 էն աւելի հայ
մանկուներ ազգային կարգէ կանոնա-
ւոր գաստարարութիւն կ'ընդունին :
Աղբին առաջին փոխին ու խնամքը և
միմիայն մոտաւորութիւնը այսօրին ազ-
գային հաստատութեան մը զատ ալ
ի՛նչ բանի վրայ կրնայ ըլլալ, որպէս
ասոր վրայ է հիմա բոլոր աղբին աչ-
քին ու մոտաւորութիւնը : Այս յիշատակ
մեծամեծաց անընդհատ սոցիալութիւն
ներօրին և պերճաւորաբար : Տատեան Պա-
ղոս ամիրային հոգածու և ստատա-
ձեռն վերատեսչութեամբ և մէհու-
փառ սրբազան Պատրիարք հօր աղ-
գասիրական ջանքերը և սրբի հաշտ-
բարձուաց մեղուաճան ընկերութիւնը
և ոքնավատասկ խնամատարութեամբ
պիտ լաւ բարեկարգութիւն ընթաց-
քին մէջ է այս օրուան օրս ըստ ամե-
նայն մասին, աղբին մեծ մասին մա-
նուանդ աղգաստեաններէն շատերուն
ներկայութիւնը պակաս չէ անկից որ
զանազան ոնդամ անոր ամեն մէկ սա-
րտալայով ըստ սրժանւոյն նայուելուն
անձամբ ականատես ըլլալու համար
սոցիալութեան կ'ըլլեն թէ համախառմ
բութեամբ և թէ առանձնակի :

Ինչպէս ծանօթ է ամենուս ան-
ցեալ նոյնքերի՝ 19 ին եղած ընդհա-
նուր ակտիւն հանդէսը, որուն ներկայ
գտնուեցան սրբազան Հայրերնիս և
գրեթէ բոլոր աղլտարները : Այն
օրը գտնուողներէն շատերուն անոր
արդի ըստ ամենայնի բարեւու ըն-
թացքին և կառավարութեանը մա-
սին ջուշոյցած մեծապէս հաճութիւն
ներէն և գոհութիւններէն լեզուա-
բուած, ներկայ չի գտնուողներէն շա-
տերն ալ աղգասիրական սքւով մը հե-
տաբերելու կ'ըլլային այսպիսի հանգէս
մը եւս ըլլալու :

Աւտի այս անգամ ևս փետրուա-
րի 14 ին շրջաւորութիւն օրը վեհափառ
սրբազան Պատրիարք հօր մերոյ յատ-
կապէս գլուխութեամբ հրաւիրուեցան
ազգապետ ամիրաներուն ազնու սպայ
որդիքը, թէպէտ մէկ բանին չի կրցան

դմնուիլ, ոմանց անձնական տիրու-
թեան պատճառաւ և ոմանց բանա-
ւոր դործի մը սրտտահելով : Կիսգնե-
րուն մէջ գտնուեցան նաեւ քանի մը
մեծապատիւ և յարգի անձինք իրենց
ինքնայորդօր փափաքանօք : Գրեթէ
ատենց ամենն ալ փութոյցեր էին կա-
նուխ գտնուելու ուստի մինչեւ Աղե-
ղեցիին աւարտումն ալ Վանքին Աղե-
ղեցւոյն մէջ ունեցուիլ և ներկայ գլա-
նուեցան սուրբ Խորհուրդին :

Այս յետոյ ըստ սրժանւոյն ամեն
կողմը պարտելով մանրամասն ակնա-
տես և զան բոլոր բանուած կերպերուն
և ընթացքին և կարեկցական ու աղքա-
տասիրական սփտով մը չէին զանդա-
ղեր մինչեւ էն ողորկ բաներուն վը-
րոյ հարցումներ ընելու տեղեկանա-
լու : Այսպէս պէտք եղածին պէս թէ
հիւանդանոցը թէ յիմարանոցը և թէ
անկեանոցը երկար բարակ շէնքերէն
հտեւ, անմիջապէս փութոյցին Վար-
ժարանը ելլելու յատկապէս հարցա-
քննութիւն մը եւս ինքրեքով :

Հանգիստականաց շափն ուսում
նական ըլլալով բոլոր աշակերտները
իրենց ամեն մէկ ուսմանցը մէջ անու-
շառապէս քննուեցան և իրենց թէ
Հայկաբանութեան, թէ Տաճկերէ-
նի, թէ Թուրքանութեան, թէ Աշ-
խարհագրութեան, թէ Ուրուագրութեան,
թէ Վայելադրութեան և թէ Արաժշտութեան մէջ քիչ ատե-
նէն ձեռք բերած զարմանալի յաջ-
ղակութիւններովն մեծապէս գոհ
ըրին զիչեալ հանգիստիս ոյցելու-
ները և զրեթէ նիւթական յոյս մը
սուին այս ընթացքով Վարժարանիս
օր ըստ օրէ՝ և սուտեւ պոյճառա-
նալուն, և անշուշտ եմք որ անանկ
ըլլայ :

Անուաժայտ սոցիալները ոչու-
կերտաց այս զորպայտումը տեսնալով
ու զարգացեալք ու նորոգութիւն ա-
ռանկ միատեղ խառն գտնուիլ ան-
յարմար դատելով, մանաւանդ տե-
ղերնուն այնչափ տղայ մէկէն պատու-
արելու բաւական չի կրնալ ըլլողուն
տիրանատես ըլլալով փոփաքեցան որ
օկղնափոխները զարգացնենք և զա-

առին, և Վարժարանը երկուքի բաժնուէր հանդերձ հանդ ստադաններովը, սկզբնական դասերու համար եղածին ըովի Նախակրթական, իսկ բարձրագոյն դասերու համար եղածին Սուսնարան և այս երկուքին մէկէն ունուն դրուի ազգային Վարժարան Վարկէի Վանուց :

Նախակրթարանին և անոր հոն գրատարանին շինութեան երթալիք ծախքին համար մէջերնին դրամական կամաւոր գրութիւն մը բրին, իրենց պէս աշխատադէր, բայց թէ անձնական տկարութեան պատճառաւ և թէ հարկաւոր գործով մը ներկայ չկողացող զանուակներն ալ մասնակից ընելով, և այս Նախակրթարանին ու Հանգրտարանին շինութեանն ալ անմիջապէս ձեռք պիտի զօրնուի այս որերը, և յուսամք թէ քիչ օրուան մէջ լրանալով ազնուովայն Այցելունքուն փախարանացը համեմատ մեծապէս օգուտ մը մատակարարելու միջոց մը կ'ըլլայ Վարժարանիս շուտով յոռ ուղայմանը. որով և իրենց ալ փառք մը և անմահական յիշատակ մը :

Երանի ան երկրին և արքին, որուն աշպարհի ուսումնասեր, ազգասէր, աղքատասեր ու բարեմիտ Անուազգիներ՝ ազգապետ ըլլալ կը պատրաստուին . Ի բազայ բաշխ ծընակին կ'ընեն . արգարեւ ազգին հոգերը իրենց ինկած ժամանակները շատ դիպողնական ազգասիրական գործքեր պիտի ընեն հայրենեաց, և հաստատուն է յայտենիս որ ազգին օգտիցը համար պէտք եղած ձիւերուն մէջ իրենց հօրերնէն վար չեպիտի միան . մանաւանդ որ պիտի գերազանցին և անանցական արձաններ պիտի կանգնեն իրենց անուանը և սոհմերնուն անմահութեանը :

Թող չի տարակուսի մէկը մեր այս չափ Սուրբ Փրկչի Վանքին վրայոր փախարանօք մը երկար բարակ իտակ նուս, վասն զի քանի մը իրաւացի պատճառներ ունինք որ մեղ կը բրանադատեն այս ազգասիրական ոնհրածեշտ ճառագութիւնս սիրով ընելու, առաջին որ սուրբ Փրկչի Վանքին

քին ազգային Վարժարանին մէջ անտէր, ինդճ, ու ազգին էն յետին մասին զուակներն էն որ այս օրուան օրըս էն առաջին դաստիարակութեան մէջ գտնուող աղոց պէս կը դաստիարակին : Բանի որ ազգին մէջ այս ուսումնասիրութեան ըլլոր պայմաւանայ, երեւելի անձանց զուակ եղողները անշուշտ ինչ կերպով ալ ըլլայ կրնայ դաստիարակուիլ բայց իր տղան օրական ուսուելը հալը անդամ ճարելու բաւականութիւն չունեցող ծնողք մը ինչպէս կրնայ տղանոր դաստիարակութիւնը մամլուալ . Թողունք ատենցմէ շատերուն հօր մօր ինտիքներէն պիտեւաւ ու որք մնացած ըլլալին : Չեղք բերանը համոզ մէկ մը շատ անդամ չի պատահիր որ աղքատութեան մէջ խնայ, բայց աղքատ մը ինքզինքը ժողով սկսելիս շատ գծուար է, և ազգային ընդհանուր յառաջող իմութեան մը որ կը փախաբնէր նէ ստանկ եղբններն ալ ձեռք առնելով կ'ըլլայ, ուստի ազգասիրի մին ալ մասպրութիւնը առանկ ազգային հաստատութեան մը վրայ դիւրաւ ձգուիլը իրաւացի է, և մեր ալ այս բանիս գործիք ըլլող վարձք :

Երկրորդ տեղով և հաղորդութիւն Վարկէին առաւել մօտակայ գտուելով և Վարժարանին բոլոր դասերուն դասատուները որ Սահակեան Վարժարանիս աշակերտներէն ըլլալով մասնաւոր յորարեցութիւն մը ունինք անոր հետ, որով պէտք եղած լուրերն և տեղեկութիւնները ուրիշներէն աւելի հիմնական ու ճիշտ տեղեկութիւններով մանրամասնաբար կարենալ տալերնիս խոստովանելի է . վասն որոյ անոր վրայ խօսիլ հարկ եղած ժամանակն ալ Սուրաստունս ամենեւին չի պիտի խնայէ իր էջերը անկից, մանաւանդ որ միշտ պայպիտի ուրախաբիթ և ազգօգուտ նիւթեր իրեն աւարկոյ ունենայ :

— Վերապատիւ մահոտի ճանիկ ամիրան և աշխուտիոյ Ազային մէկը աղքատասիրական անհամեմատ օգուտ մը բարեհաճեր էին երկուքն ալ դաս դաս յանձնարարութիւնները :

նելու. որ թուն բարեկենդանի վերջին օրերը առատ, ընտիր, և աղնիւ կե-
րակութենէր և անուշեղէններ տրուե-
լով բոլոր Ս. Փրկիչ Վանքին մէջ գլու
նուողներուն ծախուց յուշակը իրենց
տրուէր: Առտի բոս խնդրոյ հոգեւոր
բարերարներուն ՚ի դորձ գրուեցաւ
բոս ամենայն մասին երեք օր՝ հինգ-
շաբթի, շաբաթ և կիրակի օրերը այն-
պիսի տեսակ տեսակ կերակուրներով
և անուշեղէններով որ շատերնուս
տունը անգամ չի կրնար բլլալ: Յերա-
ւի յիշեալ բարերարները՝ իրենց այս
ազգաստասիրտիան առաստաճեալու-
նէրովն Քրիստոսի եօթը երանու-
թիւններուն մասնակից գտնուած ք-
լային սուրբ Աւերանը կը սորիցընէ
մեզի:

— Յատկատես վեհափառ սրբա-
ղան Պատրիարք Հայրերնուս կողմա-
նէ՝ նորին փոխանորդ ծայրագոյն իւր
դէս մարգարէութիւն թուն բարեկեն-
դանի կիրակի օրը փութաց Ս. Փրկի-
չի Վանքը այցելութեան գալու և
երկար ժամանակ հոն դեղերելով և
հիւանդաց ու անկեղց պէտք եղած
իւր մխիթարական սուրբ օրհնութի-
ւնը չի խնայելով դարձաւ Պատրի-
արքանը:

Արքանապօլսէն գրած նամակ մը:

Հետեւեալ նամակը աղնիւ մտերիմ
բարեկամներնուս մէկէն գրուած է մե-
զի որն օր անկեղծ և ազգասիրտիան
ոգւով մը գրուած քլայուն կ'ուզենք
այս տեղս գնել:

Արժանայարգ բարեկամիդ
խնդալ:

Աւրախակից եմ ձեր աղնու-
թեանը, տեսնելով և լսելով բարեա-
ցապարտ ընկերութեանդ պաշտպա-
նութեանը տակը գտնուած միծա-
համբաւ Ս. Սոհակեան Վարժարան
նուդ յարատեւ բարգաւաճանքը: Աւ-
րախ եմ մանաւանդ այս օրերս ձեռ-
քերնիս հասնելով ձեր թուրացումնին
երկու թիւերը, որ ձեր ընկերու-

թեանը և Վարժարանին փառքը
այդ կողմը եղողներէն դատ, իւր լու-
սաւորութեան մէկ քանի ճառագաց-
թովք մեզ հեռացելոցս ալ պիտի հառ-
ցունէ իւր շարունակութեւ. որն որ
յանկեղծ սրտէ բարեմաղթելով, կը
յանկամ որ իւր քառապատիկ սնուա-
նը արժանաւոր տնուշ հոտեր բուրե-
լով բոլոր աղլին սիրելի, և իւր ծոցը
բեղմնաւոր արգասիքներով լեցուն
շարունակ սուտարերը այցելու պոր-
տի բոլոր վիերը սիրողաց:

Ձեր ուսումնասիրութեւ և ձեր
Վարժարանին վրայ իմ ունեցած խան-
դակաթ սէրս, թէպէտեւ ծանօթ է,
բոլոր միշտէ հիմա առիթ մը չեմ ու-
նեցած յուշընելու: Իսկ այս անգամ
ձեր պատուական թուրացումնը ձեր
պատուականութեանը հեռ պատու-
լով, այս կողմը թուաւոր ողորակից
ներնուս մէջէն վեց ոտորադրոյ գրա-
նելով կը խնդրեմ որ բարեհաճից վեց
օրինակ մէկ տարեկան ամսէ ամիս մե-
զի խրկել:

Բնդունէ՛ բարեկամ, իմ անկեղծ
սէրս, և յիշէ՛ բարեկամներուդ կար-
դը զիս ալ, ոչ սրտիւս այլ տեսութի-
հեռացելով ձեր մէկ բարեկամը:

Երր-Բէն Արքիեան:

Արքիեանապօլսէն
1851 Փետրվար 12:

ԲԱՆԱՍՏԵՂԾՈՒԹԻՒՆ

ՀԱՊՆԵՐԱՌԹԻՒՆ

Ի ՍՈՒՐԵՆ ՍԱՀԱԳ ԳԱՐԹԵՆ

ՈԳԵԱՆ

ՅՈՒԹՆԵՐՈՒԹԱՅ ՏԱԼԵԲԱՐԶԻ

ՎԱՐԺԱՐԱՆԻՍ

Փառք արարչիդ իմն զբարձրացող անապի-
նէ մահացու պարզին շրթները երգարան:
Ձեզ յաւետ օրհնէն ոգիդ անքնին:
Տիեզերակալդ յառիտեկից անպաշար:

Մեզ որ վերուստ ամուռտ ապի ճառակիդ
ՅՈՒՆԵՐԱՆԻ զոգ ՚ի բարձունէ՛ երկնածայր
Ի վարժարան շողջողկիդ Էրզնաքիդ
Փառք որ էիցս Էմ տէր հանաւրդ գոցեց արք:

Լուսիններն և լիթ սուկ համառարած
Լեռներն անտառներն դաշտերն և օրատած
Ուր էք զարդ : յակնիմ, մանիշակ, շաւշած . . .
Մոնց անպի հիմա տառասկիք են բաւած :

Ուր այն կարկաշտն պաշտէ յաղբերներ
Ար կենդանութեան, օխա, յեկասօր բոխեր .
Այս ամեն բարեւոյ և լիթ յիշատակիք
Բաւեալն որտիս հորէ նոր լիթբեր :

Չմ'դիտեր ուրեքոր ուռւոն են լիթ կրու
Այն վեճմարանն պարծոնիցներն անբաւ
Յարոց մեկացեալ այրի մ'եճ ելած
Ինչ օրորմ տեսիլ ինչ անպաւ զու :

Ամեն բան քաղաւտն փլած քոյր քոյրաւծ
Վան ինչպէս բազդին Լզան գէշ ժանեւոյ
Ո՛հ դադիս ինծմով ձեւացեալ ձմեռուն .
Պագ սառնամանիք բոքորն են պրտած :

Ուր զարնան պայծառ այն օրերն անուշ
Որ կեանք բարեկն որտեքու քերաւ
Սեփեղն ալ հիման անցին գնացին
Չմեռ ճնայ գարուն կաշայ . . . ուշ . . .

Որ անտարս սիրա լիք և քոր ըլլայ
Ու իմ այս իմախէ խեղճ վիճակս տեսնայ
Չե ճիկի արդեօր դառնութեամբ լեշուն
Վան իմ ցաւերուս : բազդ դառն անխնայ :

Այսպիս Լոյսատուն վշտօր կորոյցած
Չեւքք փռով մը փռւ յորտմութեամբ բռնած
Կորոյ ու կ'աղբայ հաս առնել կ'աղբ
« Ա՛հ ո՛ր են . կ'ըն . փաղկերս իմ ցունած :

Թող երկնից երկիր լեռներ ու ուրեր
Թող լսն դառնաղետ մորի բլուրներ
Չիս խեղճ Լոյսատունն ո՛հ հոռւն ուղիարհ
Թող եղեկերդին զիս միշտ կարեկիր :

Այսպիս կողկողիք ցաւերով դաժան
Իմ մայր խանդաղաւտ մայր իմ Լոյսատուն
Կարի շատ որտեք ուր ուրով տեքէն
Իրենք ալ անանկ ցաւօք ճիկյան :

Բայց ալ ինչ այլապիս ցաւօք անհնար
Կը անկնիս ողորմ անձամբ շարաւոր
Սեմբոյ կը հալն սկաւոր կը մայրն
Քեզի ինչ երգու Լոյսատունն ուղիարհ :

Ինչ կ'աշխատիս դիմել քաղիսին
Այդչափ ինչ կ'ընկոյս ցաւօք դժուարին
Չբռնաս անգամ մ' բիւրեն ալքերուդ
Որ արտասուքերդ թաւամեցուցին :

Աճ բաց աչքդ անկարկէ սիրով
Բաղձանքդ ծլած կը տեսնես քու քով
Քու անդորտանէդ աչաքդ որտաւտօք
Որ Ա. Բոս վիճին բարձրացան շաւտով :

Ատուռան համայնից բարձրեալն անքնին
Քեզ խղճաց գնաց 'ի վաճէն վիշին
Չեւն անեւազար կանգնեաց միկնիտդ
Կարկիւր սրբիդ յաւիտեան անգին :

Չիճեմք ու տաւերն հորեցան ձմեռան
Պաղ սառնամանիք ամենքն ալ լուծան .
Ո՛հ հոգածեցաւ տրտմութիւնն իմպաւ
Կարնան կարկեցաւ քիչ զա՛հ անեմն :

Չմեռ անցաւ նոր դարուն ծաղկն

Նոր գարնան նորա աշխարհ ծաւալեց
Արժնցիք խորին տխրութեան քանակ
Կը ջնան անգամ լեռներդ բարձրաբեր :

Քաղցրիկ նուաղող սոխակներն անուշ
Չայնովին զաշխարհ կը կրկնէ աղուշ
Այն քոս ծաւերուդ տաւերն ծաղկած
Եւրդ տնմահութեան հնէն միշտ քերուշ :

Այն ամառ լեռներդ զաշխարհ լայնալիք
Այն շր պարտեցներդ այդինքն անմիկ
Կանանչ ու կարմիր քաջաւած քոյներով
Ծաղիկներդ եղան վարդուց երկնածիր :

Վանայ թախմալին մէջ աշխարհեան
Երբեմն տիգայ տէ՛ս ծանրացան կեցան .
Արդարեւ լիւնն անուշ փոխորիկ
Փչէց այն անգիրն քու ջիւղացուն :

Բայց միտ կնիւն քաջաւեցաւ լաւացաւ
Որպէս թէ գիշեր առաւօտ եղաւ
Մեկ ծանրապէ՛զ ինչպէ՛ս քոյր քոյրաւծ
Նշող վախճանն յաղբի ծագեցաւ :

Միտալով վիճակ աղիկ հոգիազուն
Վեղաւ ու տառապանք երկաթաւորութիւն
Ո՛հ արմատախիլ յուրտման բարձուն
Չեմք մե՛ծ հոգեցուն : կորեմն ծոխմիկն :

Վան մայր սիրովս Աստուծոյ վառաւ
Աղղաւորութեան ուղևոր ժառարարն .
Կը ծախեն հանել քարութեան կանարն
Ըստ յիշատակներ կանգնել հոյսեմնաց :

Իսկ ստեղծութիւն նախնա շարադպոյց
Վախճան սիրտ և ուսումնաստեւոյ
Վեճեն հախաւիկ բարեւոյ փոխեցան
Կրտսի քեզի փաւք տիգերուց :

Մի գաւ մի աղբայն սկսան հոյսներ
Մի ալ արտասուել ձայնովդ ողբանիք
Վերցուր քոյր բացուէ : շաւրդ նայ մէյմ
Վեճես կը գոչեն հերիք է հերիք :

Տրտաւ նախնիմայ քեզ ողբան կողմն
Բանքեր կրկնութեան հանել քեզ ուղբն
Հա՛ ընդ առաւել բաւ դաւկներուդ
Տես ինչ նոր բոնիք քեզ սիրտ տեսնէ :

Այն Այսարատի ցաւքածն անպատան
Այն տառապարդոյ խոյստն Լոյսատուն
Կերպարանախիլ եղաւ ծաղկեցաւ
Հոռաւէտ ծաղկանց եղաւ Բարտաւան :

Այն Եդեմաւելս ջուրերն կարկաշուն
Այն լեռնահասն ծործորաց առաւել
Վճիտ ըմբայքով յոյսատուն խոյսն
Մեղիկ ծառանմանք քոյրդ լիկնեաներուն :

Ի պատիւ քեզ մայր իմ Լոյսատուն
Երկնք և երկիր ու աշխարհ կոմայն
Հող, քար, ջուր, փայտ, քոյր, զանգուած մահաց
Սեփեղն ալ ուրախ թող խաղան ինչպան :

Քու գլուխդ երածն ալ Լոյսն տեսն
Որ աւետեաց միշտ աղանդն բերան
Իբրաւ թէ Երկիրս Կարկերն էի ցունգած
Քոյսեր կը բերին ջնմութեան նշան :

Վանել ալ հիման մայր իմ Լոյսատուն
Կաւեմով քեզի աղանդն նման

բու հայրենասեր սրգիքը հոգեթիւ
շինչ մը բերանին քնով կը փութան :

Հայրենի սիրտն արտանշն արդարեւ
թերեք թերեք փունջ կապած հասուն անուշիկ
սրուն Բարսաղի պերճ անուն մ' գրած
Ճաղկեայդ Հայաստան այս քեզ աւետիք :

Բայց դու մայրենի եկեղեցի խանդաղատ
Ընդունե սիրով քու սրգիքը սուրտ
Որ թ' եւ ի իրաւոր տաղանդներով
Հեռու են քնէ , բայց միշտ հարազատ :

Եւ յետին տարուկ տղայիկ գրելով
Հայրենի փռուցի կ'ըլլամ Նառաղով
Յաւիտեան կեցիր անուն վեհապանծ
Անոր Մատին ճակատն քանդակւած :

Եւ ետդ միշտ պոպուս Մատիկոյ ուն նստած
Յաւերթ սրտաւոր սիրողն հայրենաց
Ճրգեն քնարսուս իմ Արարատեան
Եւ լեւիք կրկնեն ձայնիցն դարձողսն :

Սիւնի Հայ Մ. Փիւնիկեան Զինկեան :

Յ. ՈՒՆԲԱՆԿԱՎԵՊ

ՓԵՃԵՆԵԼԻ ԽԵՂԱՍՏԱՊԻՆ ԽԱՆԵՐԸ

ԴԱՄԱՆԱԽԱՆ Եւթովի քաղաքին
մէջ հասարակ ընտանիքէ ծնած երեւ
տաւարդ . ձկնորս մը կար , Փնչի անու
նով . առիկա ծովուն մօտ պղտիկ տան
մը մէջ կը բնակէր . իր կնոջը հետ , ու
բուն հետ երկար ժամանակէ 'ի վեր
ամուսնացեր էր . այս դժբաղդ ամու
սինները քսան տարիի չափ վաւկի եւ
բնա չի տեսնի ու սրանքուն մեծ ցաւ
եղած էր , և շինչը ցորեկ Եւթուծոյ
կաղապէին որ իրենց դաւակ մը շնոր
հէ . յիրաւի երկուքին սրտին ալ մեծ
ցաւ եղած էր աս բանը , բայց կնոջը
լափազանց էր , ինչու որ օրն 'ի բուն
տոխտու էր տանը մէջ մինտկ կենալ ,
և իր ժամերը հաւաքանալ անցրնել ,
որ տանն իր ամուսինը ձկնորսութե
ղապելով կամ ժողովուրդը ծովուն
վրայ սրտողներով իր օրերուն ծան
րութիւնը կը թեթեւցնէր , և քիչ
կամ շատ կը հոփտնէր . խեղճ կինը
որ մը սրտին նեղութեանն ելաւ օրու
րոց մը ծախաւ աւաւ , որ անոր մէջը
իր հայերը ու յոյսերը օրէ , սպասելով
օր մը չէ նէ օր մը իր բաղդը աղէկի
կը դառնայ , և շատ ժամանակ միտը
նախեցութեանը կ'ոգտար օրորոցին վը

րայ երգեր ըսելով , սրպէս թէ իրօր
նորանին զաւակ մը կը քնացնէր :

Իրիկուն մը երբսր տիկինը սովա
րականին պէս նստած կուլար , Եւթ
ուած իրենց դաւակ մը չի տալուն հա
մար , իր երկիրը որ իր կնիանը անդա
դար սուգ բնեղէն նեղացեր էր , և
նաեւ աս բանիս համար ալ շատ մը
նեղած էր . խեղճ ու մենթ շարժ
մունքով մը նստած տեղէն յաթիկեց
ելաւ և իր ձեռքը սեղանին վարնե
լով ըսաւ . « Ինչն բերանդ չես դո
ցեր դժգոհ կին » :

« Եւթուածանին ինքը ողորմի մե
ղի » ըսաւ խեղճ տիկինը :

Մինչդեռ աս տեսակ խօսքերու
վրայ էին , մէյո՛ւ ալ մեկէն 'ի մեկ' մեկ
անձառնի սեւ կառու մը անկողինին
տակէն ցտակեց , և նաւալարին ոտ
վնեւուն մէջ տեղը մտաւ , ան ալ
փախէն վեր ցտակեց , և տղանդակ
կերպով մը դեռիկը ինկաւ , աս միջու
ցիս կառուն դաւանէն փախաւ որ
պատահամբ բաց էր մնացեր , նոյն
վայրկեանին մեկ պղտիկ թռչուն մը
որ վարսադուրին ծաղքերուն մէջ պահ
ուրտած է եղեր սենեակին մէջ սկը
տաւ . թռչողի և անցած ժամանակը
տիկինին մաղը կծծեց և բաց պատու
հանէն դուրս ելլալով անհրեւոյթ եւ
զաւ :

Եւս դիպուածներէն առաջ եկած
երկիւղէն դեռ իրենց խելքը դուխ
նին չեկած ուրիշ վարմանայի դիպ
ուած մըն ալ պատահեցաւ , որ առջեւ
նէն աւելի իրենց երկիւղը շատցուց .
փսն զի մեկէն 'ի մեկ' նայիս որ օրու
րոցին մէջէն անանկ մեկ ձայն մը ե
լաւ որ կոկորդին մէջ ընկուղ խօթ
ուած երտխայի մը բերնէն ելած ձայ
նին կը նմանէր :

« Երեկ , զնա նայէ 'ի նէ դա ձայնը »
ըսաւ Փնչի ուղէն մինչեւ դուխը դա
ղալով և բոլոր աս զարմանալի դիպ
ուածներէն տալած մնալով որ մինչեւ
աս ժամանակ վախէն դեռ գետնի վը
րոյ ոտու լները վեր տնկած կեցեր էր :

Եւս բանիս վրայ խեղճ կնիկը սիր
տը ելած օրորոցին մօտեցաւ բայց ու
րախտութեանն խելքը գլխէն գնաց ,

Երբոր տեսաւ անոր մէջ մեկ պղտիկ տղայ մը որ չորս դին կը գառնար և իր ձեռքերէն ուրախութեամբ իր քարու կը վարնէր : « Ո՛հ սիրելի տղայ ո՞ր բառ տիկինդ այն անձեւ արաւ քանքը դիրքը առնելով :

Ա՛յդ մը տղերքը շատ անգամ իր տղուն պակասութիւնները չեն տեսնար և աս տիկինն ալ այն կնիկներէն չէր որ իր տղուն կուգր կամ ուրբ տեսնալով սիրաւ կ'օտրէր :

Այս սիրելի տղան երկու աւելորդ ուռեցր ունէր, մէյմը ասջին կուրծքին վրայ անկուած ահագին սեպաձեւ մը սասորակտի ձեւով կուրծքէն վեր ելած, և մէյմն ալ ետին կ'առարկէր ուղիւն չափ բարձրութեամբ պառլոյկի ձեւով : Ղեմը ոյնչափ անհաճոյ չէր միայն թէ քիթը թուածակի կառցի կը նմանէր, որ ծուռ ճանկի մը նման ծնատին վրայ ծածկէր, և նանկ որ քիթն ու ծնատը իրարու քով գալով բերնին վրայ իբր կամար մը ձեւացուցած էին :

« Սիրելի տղայ, պղտիկ գտնծ ո՞ր տաւ բարի տիկինը այս ձեւէ դուրս տղան փափկաբոր դգուելով :

« Ա՛յն ալ ես նայիմ ո՞րտաւ հայր Փնջի, որ տակաւին գետնին վրայ իր կար դիրքովը կը կենար : « Ո՛հ բեր մէյմը տղորդ ևս ալ նայիմ, բայց մի՛ թմբիկիս ինչպէս ազեղ է ադ, չե տակը կ'ադէս նէ օրործենալու արժանի տղայ մըն է, ետեւի դիւ կուղտը և ասջեւի ուռեցքովը, իսկ ու նոր նարածեւ քիթին ամենեւին խօք չի կոյ, սուր ինձի սա լոկոտը սա նիմ՝ ծովը նեւտեմ ո՞րտաւ հայրը, բայց սիրելի ընթերցողներու գիտէք որ աւսանկ զուրկը ընելէն գիւրինէ, Հայր Փնջի դեռ իր ոյս խօսքերը չի ըմբռնեցուցած պղտիկ տղան իր մօրը գիրկէն ցափկեց և իր ծաղրայի բարակ ասքերովը սիրտու ցափկեցաւ : որ տեսնողը կը մարէր, յետոյ մէկէն առաջ գնաց և իր պղտիկ մարմինը իր ասջեւի ուռեցքին վրայ գնելով պրտաւտակի արտաթէք սիրտու դառնադ, ու բաները ընելէն վերջը Հայր Փնջին սորը ինկու, և կամայ մը ա-

նոր սրխէն քաշեց, և անանկ ձեւէ բու խաղեր քսու որ տեսնուած կամ լսուած բան չէր :

(Շարանակի) :

Թարգմ. Միսրիւ Միսր (Մ. Նուարդիան)

ՆՇԻՆՆԵՐԸ ԵՎ ԻՆՏԵՐՆԱԿԱՆ ԲԱՐՈՒՆԴՆԵՐԸ

Լեւոնիայի Լեւոնիայի Բարոն :

(Շարանակի) :

Թե՛ որ անհայտերու կը պղտիկ նշան մը ցուցանելու ըլլայ բոլորովին կը դրկուի ու իր փափաքած պատուին ալ անարժան կը համարուի, քիչ մը ծաւանակէ ետեւ պոչածոնի սորստողին անտիտիտութիւնը աւելի տանջելի փորձով կը փորձուի, դանկիտ առկաթ, ետը անկողնի մը մէջ կը դնեն ձեւքերը ամուր մը կապած, և անհամար բաղմութեամբ թուրաւոր մը ջիւններ կը թաղուեն անոր վրայ, ոյնչ խայթումը շատ կը նեղէ ու օտտաթիկ բորբոքում մըն ալ կը պատճառէ : Բաւաւորները անոր օրժանաւորութեանը համար անկողնին քուրակը կը կայնին, ու քանի որ աս անգութ ճրճիկները մարմնոյն ու երկրորդի մասերուն կը փակչին որ տտեն հաւաքանք մը կամ որ և իցէ անհայտ շարժում մը ընէ բոլորովին գլխաւոր ըլլալու պատիւէն կը դրկուի :

Իրեն արիւթ թիւնը աս կերպով ցըցունելէն ետքը, տակաւին կ'առարկուէ չի համարվիր, ուրիշ փորձ մըն ալ ունին ընելու, որն որ մինչեւ հիմա եղածներէն աւելի օտարութիւն, դարձեալ զանկիտ առկաթեալ մահիճին մէջ կը դնեն և Բաղմեդօի ծաւին տերեւներովը կը ծածկեն անոր վրայ, ու տակն ալ հաւած խտտեր կրակ մը կը փռեն, որն որ տաքութեան հաղիւ թէ շունջ կ'առնէ, և անոր մուտն ալ չորս դին կը պոտէ, թէպէտեւ խորշակոհար ու գրեթէ խեղդութեամբ կ'ըլլայ, բայց կը պարտաւորի նոյն համբերութեամբ կրել, և մանր այս հատտաւութեամբ և ու-

ընտ. թեւամբը աս տնտեսական փորձե-
րուն մէջ կը կոծէին , ու թէ որ գու-
հու թեւամբ տունին անկիւս , մեծ հան-
դէսով իրենց նորարժանատ. երու թեւ
պատիւները կ'ոտնէն ու ետքը իբր
հաստատումիս առաջնորդներ կը հա-
մարուին , որոնց վարքը ոյնաւ փան-
գուտը պարտաւաներու մէջ անդամ
հասարակութեանը պատուաւոր կ'ե-
րեւայ :

Նոր աշխարհին բնակչաց առաջին
երեւոյթը նոյն երկիրը քանակները
այնչափ դարմազույց որ թէ այս և թէ
միւս կ'ապագայութիւն մարդկանց յեղէն
ընտնէր տարբեր յեղ մը կը համարէին .
դոյններին թուի է , որ զրեթէ պղնձի
քոյնին կը նմանի , դրս. խնուն մազը
միշտ սեւ , երկայն , թամնք և անդուն-
գուր է . մարմը չունին ու թէ որ
ունենալու ըլլան շարունակ բոցնե-
րով կը հանեն : Իրենք անձնեաց մար-
դիկներ ևն ու բարեկազմ , դէմքերին
կանոնաւոր . թէ և կրկն իրենց բը-
նական ձեւերուն գեղեցիկութիւնը է-
վեցընելու կամ իրենց անպը թշու-
միւններուն աւելի ահաւել յուլլնե-
լու համար անձառնի ձեւերու կ'մը-
նան : Չէ թէ միայն աշխատիլ չեն
ուլիք հապա չեն ալ կրնար , ու եր-
բոր իրենց բնական ծուրութեամբը
գործելու սովորին հեծալով ու տը
գալով կ'ընեն . որն որ ուրիշ երկրի
բնակչաց քովը բան մը բոյլ չէ : Այ-
րենիները իրենց պաշտպանութեան
և երջանկութեան համար ըրած հո-
գերքին և մամբողջին շատ տահմա-
նաւոր է . լոկ կենդանիի մը նման աչ-
վիւնն աւելի և զամբ քան միայն ի-
րենց հաճելի և աղղու կ'ըլլայ , բայց
տեսութեան դուրս կամ հեռուն և
զամբ բանը իրենց ազդուութիւն մը
չընէր : Ամբիկայի մէջ զանազան մար-
դիկ կան որոնք տպագայ բաներուն
համար կ'արդարութիւն մը ընելու
անկարող են , ինչու որ ամենեւին նո-
խառնութիւն չունին , անմիջապէս
պէտք եղած բաներուն յարգը շատ
մեծ է իրենց աչքին , բայց ետքի
պէտք ըլլալու բաներուն վրայ ամե-
նեւին հոգ չի տանիր , իրիկուն եղած

ժամանակը երբոր վայրենի մը երթալ
պտակիլ աւել , ան ասերի տշխարհը
մէկ դի գայ նէ տնկողինը չի ծախեր .
բայց առաւօտուն երբոր դործի մը
կամ զըռտանքի մը երթալ իրեն աչքին
հաճելի եղած ջնջին բաներու հետ կը
փոխանակէ անկողն . ձմեռուն վեր-
ջին եղանակին ստատիութեան կրած
նեղութիւնները միտքը բերելով ա-
մերիկացի մը , կ'ըլլէ արիւթեամբ
չափաւոր չենքի մը համար . նիւթեր
կը պատրաստէ յարմար խրճիթ մը
կանդնելու , զինքը հետեւեալ ձմեռ-
ուն ստատիութեանն արաշտպանելու
համար . բայց եղանակը մեղմամուլուն
պէս անցածները կը մոռնայ ու գործ-
քերը թողելով անոր վրայ ալ չի մը
աւանդ . մինչև , որ կրկին յուլտը լու-
սիւրէ զինքը զանկողն նարդելու որ
ամեն որ ժամանակը անցած է :

Կանայի ջեղը ատելը ու նախա-
անը աշխարհիս ամեն մասին մէջ և-
ղած վայրենիներուն բնութիւն մը է-
ղած է , բայց Նյւթիկայի մէջ կանանց
վիճակը մասնաւորապէս անանկ վշտա-
լի է , որ իրենց դժբաղդ կենակցու-
թիւնը ստորագրելու համար ծառա-
յութի բառ տալը շատ մեղմ անու-
մըն է , շատ յեղեղուն մէջ կ'ընէ մը
աշխատանքի և կամ ուրիշ բանի հո-
մար գործածուած կամ բեռ կրող
կենդանիէ մին ալ գէշ է , քանի որ
մարդիկ ցորեկը ծուրութիւն կը դուար-
ձանան , կամ թէ դժուարեւի կ'անցը-
նեն օրերին , կ'իկիները պարտին ան-
գագար աշխատիլ , աւանց ողորմա-
ծութեան տնանց վրայ պաշտօններ
դրուած են , և անանց ըրած ծառա-
յութիւններուն փոխարէն շտապա-
կարութիւն մըն ալ չի կայ . ինչ վիճա-
կի մէջ որ ըլլան կ'իկիները մի և նոյն
անարդուութեան մէջ են . ամենք պար-
տին իրենց անբերուն յարգանք մա-
տենալ և միանգամայն ամենք երեսը
իբր գերագոյն ետկներ կը նային ,
և անանց առջին հոգ ուտելու թոյլ
տուութի չի կայ : Այդքանեաց պար-
զութեանը նայելով ճնողաց սէրը կեն-
դանեաց բնական դժուանացը նման
իրենց դուալները շտապաւոր ըլլալ-

նուն պէս բարոյական կը դադրի :

Իրենց անցուհներու կեանքներուն համար շատ քիչ կրթութիւն կանոն հարկաւոր է . ծնողքները որպէս թէ իրենց զաւակները մանկութեան ան տղանկան հասակը հասցուցած պարտաքերնին կատարած սեպերով ալ անկէց ետքը բարոյական անոնց երեւոյ չեն նայիր : Իրենց մատուցող հասակին մէջը տնայամ հազիւ թէ անոնց խրատ , յոռի գիմանութիւն կամ պատիւ մը կ'ըլլայ . բարոյական զանոնք իրենց կամերնուն կը թողուն : Երբ իրենց մը մէջ կը բնակին հայր մը և մայր մը իրենց զաւակներով մէկ տեղ որ դիպուածով իրարու պատահած մարդոց պէս կը վարուին , առանց աս միաբանութեան փոփոխակի պարտքերը կատարելու , որդիական սէրը բարեւ վարժուեցնելով և շարունակ հագ տանելով չի կատարուելուն համար , մանկութեան ժամանակը ընդունուած երախտիքները բանի մը տեղ չեն դրուիր , ճնողքներն ալ օտարական մարդոց մէջ աւելի պատիւ չեն ունենար . իրենց զաւակներն ալ անոնց հետ պատկառանք չեն վարուիր . և երբեմն անանկ խոսիւ և կատաղութեամբ կը վարուին որ անոնց վարքին 'ի պէնին կեցողները կը ստուան :

Շատ ցեղեր բնութեան բարիքներով կ'ստորին , և մշակութեան տալէն մէկ մասին ալ անձնութեան , բռնաւ առանկ չեն սերմաներ , երկրիս բնականաբար բերած բոյսերը , սպիտակները , հաւնաւորը և սերմերը ուրոնք անտառներուն մէջէն կը յոգնեն , մոգէսներով և ուրիշ սոգուններով մէկ տեղ , որոնք պարտաւոր հողի մը մէջ կրկնային տարութեանէն զարմանալի կերպով կը շատնան , յաճախակի անձրեւներէ թրջուած ատարուն քանի մը մասերուն մէջ իբր կեցողութեամբ անոնց կը ծառայեն , ուրիշ մամանակներն ալ ձուկ որսալով կ'ապրին , և ցեղերուայ թէ բնութիւնն ալ հարաւային ամերիկացոց ծուրուէր նպատակ եղած է . ընծայելով անոնց քիչ կամ շատ պէտքը եղածները :

Վերջիկայի մէջ ան երկրին ընդար-

ձակ գետերը բազմաթիւ և աւելի համեղ ձուկերով առատ են : Չյայտարարուին տարեկան առատութիւն լիճեր և ձորիկներ կը ձեւանան որոնք ամէն տեսակ ձուկերով կը լեցուին , ուր տեղ գոցուած կը մնան իբր բնական աւազաններ բնակչաց գործածուէ համար : Այրբեմն տեղ տեղ անանկ բազմաբ մէկ տեղ կուգան որ առանց դարձիքի կամ ճարտարութիւն կը բռնեն . և ուրիշ տեղեր ալ բնակիչները որ և իցէ տուններուն խեղճով ջուրը առանկ կը պղտորեն որով ձուկերը թրջրիւ ջուրին երեսը կ'երկն և իրենց ալ ձեռքով կը բռնեն : Յետեւէն ամենք զանոնք առանց աղի կը պահեն մեղմ կրակի վրայ յորցնելով կամ մուխի մէջ պահելով . մեծ գետերուն երկրները բնակող ցեղերը միայն աս կերպով կրնան ապրիլ :

Վերջիկայի սոգաց մեծ մասը որոնք իրենց երկրին մէջ զանուած անտառներուն մէջ ցրուած են նոյն դիւրութեամբ իրենց կերակուրը չեն կրնար ճարել , մանաւանդ հարաւային կողմի եղածները առատ որսերով լեցուն են . բայց զանոնք բռնելու համար մեծ ճարտարութիւն պէտք է : Երբեք ուրիշ բնակիչներէն ամենք մէկ տեսակին վարժած է և ամենք ալ միւսին : Արարչութիւնը իրենց մեծ զբաղմունքն եղած է . իրենց մանկութեանէն 'ի վեր կրթութեան են առնոր մէջ , և որչափ որ կարելար է նեայնչափ ալ պատուաւոր զբաղմունք մըն է : Բայց և ճարտար որսորդ մը երեւելի պատերազմողէ մը վար չի մընար : Թէպէտ մարդու խորամանկութիւնը վայրէ կենդանիները թուկարթելու կամ մեղքներու հետքերը կը դառնայ բայց ամերիկացիները չունին աս բանը : Բանի որ այս վարժութեան մէջ են , իրենց բնութեան մասնաւոր ծուրութիւնը կը թողուն . և իրենց մասքը գազանի զօրութիւնները արթնցնելով արիւցած դէմ կը գնեն և մէկ բանէ մը ալ չեն վախնար . իրենց սրտ քոնարու սրամտութիւնին զանոնք մեղքներու համար ունեցած կերպերնուն հաւատար կուգան , և

նոնք վայրի պաղանի մը ստորին հետքե-
րը կը գիտեն, որ սւրիշ մարդ ըլլայ
նէ չի ճանչնար. սնունդը ետեւէն ճըշ-
դութեամբ կ'երթան մինչեւ տնդամ
անհետ անտառներուն մէջը, թէ որ
յանկարծ իրենց որսին վրայ յարձա-
կին, հաշիւ թէ նետած նետերին
դուր կ'եղէ. և թէ որ ջանալու ըլլան
կերպով մը անոր բոլորովորդ առնե-
լու, հաշիւ թէ տնոնց աշխատու-
թիւնը պարապը կ'ըլլայ. վարդեմու-
թիւննին միշտ տեղն է. կարեւորու-
թիւնէն և նախանշաւորութիւն գրու-
գրուած շատ հնարքներ կը դանան,
որոնք սրտորդութեան արուեստը ե-
վելոք կը դիւրացնեն:

Թարգ. Պետրոս Առաքել. Պատմածանց:

ՏՆՏԵԱՆԿԱՆ

ԸՌՈՂԾՈՒԹԻՒՆ

Թէ ինչպէս պէտքէ անկերէն յորդին աղբե-
շտիւնացը իմ սառման դէմ պաշտպանել:
(Ցատարան¹)

Քրանարանին մէջ դնելէն երկու
կամ երեք վայրկեանէն ետքը պէտք է
քրանարանին մէջ տաք ջուր լեցընել.
մէկ երկու վայրկեանէն ալ նաեւ քիչ
մը պէտք է աւելցընել տաքութիւնը.
այսպէս յաջորդաբար շարունակելու
է, մինչեւ որ ջրին պաղութիւնը անց-
նի. անանկ որ երեք քառորդի մէջ
Ուէօմիլըն ջերմաչափին համեմատ
քսան աստիճան տաքութեան հասնի
ջրին տաքութիւնը. երբոր շնչերակ-
ներուն զարկը տեսնուի, նոյն ժամա-
նակը տաքութիւնը քսան և հինգ աս-
տիճան կրնայ ըլլալ. թէ որ ջերմաչափ
չի գտնուի, պէտք չէ ջրին տաքու-
թիւնը շուտով աւելցընել. հարկաւ
մայ կամայ և քիչ քիչ լեցընելով, նոյն
ջրին ժամանակ ժամանակ հիւանդին
երեսը սրսկելու է. նաեւ անով ձեռ-
քերը բազուկները և սրունքները շը-
փելու է, բայց կուրծքը և փորը
թեթեւ կերպով:

Թէ որ քրանարան չի գտնուի պէտք
է շփել հորի ջրով թրջած լաթերով և
յետոյ շատ քիչ գաղջ ջրով և այսպէս
շարունակաբար ջուրին տաքութիւնը
պէտք է աստիճան աստիճան աւելցը-
նել և նաեւ շփել և ժամանակ ժամա-
նակ երեսը ջուր սրսկել, գրչի մը
փետրով ունգունգը խրաղըտել, թո-
քին մէջ ոգ տալ:

Թէ որ հիւանդը ջուր խմելու պո-
րութիւն ունենայ՝ Քոլանիայի² ջրով
կամ պատրինջի³ ջրով խառնուած
պղտիկ դգալով պաղ ջուր տալու է.
Թէ որ դեռ անգամներուն քսուիք
անցած ըլլայ, քայտալով ջուր տալ
պէտք է և թէ որ տակաւին թմբու-
թիւնը անպաճ ըլլայ՝ քիչ մը աղած
կամ աճառի ջրով գրեի ընելու է:

Ուրիշ օգտակար կերպ մըն ալ կայ,
այսինքն մէկ տրամ փոթասի քղրու-
տը⁴ կամ թթուածախտուն փոթասի
միւրիաթը⁵ յիսուն տրամ ջրով հա-
լեցընելով դրել մը ընել նաեւ հիւան-
դին խնցընել, այս խտանուրդէն ժամը
մէկ մը փոքրիկ դգալով՝ երբոր հիւան-
դը կարողութիւն ունենայ խմելու
կը տրուի անոր քիչ մը ջրով խառնած
գինի կամ քիչ մը արգանակ. բայց նա-
յելու է որ արուած հեղուկները
դուռն կամ բարկ չըլլան. քանզի հե-
տեւեալքար մահ կը պատճառի:

Թէ որ հիւանդը կենաց նշան մը
ցուցնէ մէկ քանի ժամ անդադրուէ,
և անկից ետքը անոր կարծր ուտելիք
տալ, շատ աղէկ կ'ըլլայ այն ասեւը
կերակուր տալ, որ ժամանակ անոր
քսութիւնը բոլորովին անցած կ'ը-
լայ:

Ուստատանին մէջ թէ որ ցրտէն
մէկուն շունչը հասնի, կը պտտկեցը-
նեն զանի թանձր ձիւնի վրայ և բաց
ի գլխէն բոլոր մարմնը 12 կամ 15
թթալցափ ձիւնով կը ծածկեն և առանկ
կը թողուն մինչեւ որ զգացման զո-

¹ Պալլ. Eau de Cologne.

² Պալլ. Eau de melisse.

³ Պալլ. Chlorate de potasse.

⁴ Պալլ. Muriate de potassesu-
roxigéné.

բուժիչներ առնէ. այս կերպը գործածելով տեսնուած է որ 7 կամ 8 ժամ ձիւնին մէջ տատկելէն ետեւ իւր զօրութիւնը տեղը եկած է. երբոր առ ուղին առաջնորդող առաջիկ չըլլայ միւսյն ձիւնով շփելը բաւական է :

Երբ որ անդամին մէկը տառած կամ առաջիկ բոսած ըլլայ կամ ցրտէն անդամալուծի նման թմրած ըլլայ, վերայդ բաւ կերպին համեմատ հորի պտղ ջրով պատրաստած քրտնարանին մէջ դնել պէտք է. և յիշ քիչ տաք ջուր լեցընել և այն անդամը թեթեւ կերպով մը շփել ասիկայ որչափ որ շարունակուի այնչափ ալ ջուրը տաքցընել պէտք է մինչև որ նոյն սառած անդամը իւր առաջին վերմութիւնը ըստանայ :

Քրտնարանին մէջ դնելէն ետքը քիչ մը ջրի մէջ թանթթովէնի¹ ծաղիկներ, նարնջի տերեւներ դնելով եփելու է. և թէ որ կարելի է նէ հիւանդին ալ մէկ քանի փոքր դաւամթ խմցընել. ոսկէն մէկուսն մէջ 5 կամ 6 կաթիլ ցնդական ալբալ² լեցընելով. բայց աղէկ կ'ըլլայ երբոր առաջին դաւամթին մէջ քիչ մը փաթառի քղորուտի կամ թրթուած ախառն փաթառի միւրիաթի հալեցուցած խառնելով արուի :

Ոճանք կ'ըսեն թէ մէկ դիւրին կերպ մը կայ մարդս իւր անիշը ցորենի տաշտարաններու համար՝ այսինքն իւր անձին ցրտին ներդարծութեան մէջ եղած մտառներն ըմբռնալով իւր զով կամ ծորարով շփել, փնչակս որ հիւսիսային տղգերը այս կերպը կը գործածեն ցուրտին վաանդաւոր և մահաբեր ներդարծութեանցը դէմ դնելու : Սխալութիւնք մէջ Միոյ զինուորները ակամքնին և քթերնին արջի կամ ոռգի ծորոյ կը բքեն. Կաթոնայիլ և Սամյայիլ ձուկի իւղ կը բքուին և ստուռցի ալ լերանց մէջ տեղը 8 աստիճանէն վար մինչև 30 կամ

40 աստիճան ցրտին ստանկութեանը այս միջոցով դէմ կը դնեն : Հասերը ուրիշ կերպ մըն ալ կ'ըսեն այսինքն միտին վրայէն պէտք է բուրդէ զգեստ հագնել :

Մանուկ, Սուշի և Բարապիւնց :

Բ Ը Յ Ը Տ Ի Ո Ւ Թ Ի Ե

ՓԵՏՐՈՒՄԻ ԷՆՆԵԼՈՒՅԻՆ

Փետրուարի հանելուկնիւ էր և մաքարած աշխարհացոյց, որ է ըստ եւրոպացւոց կըլ կամ մախ — ձմեռ ըստ անք, որուն ստանաւոր բացատրութիւնը նամակաւ մը ուղղած է մեզի՝ երբեմն Վարժարանիւ աշակերտ Սայէդեանց Պ. Ֆրանկիւլը, որն որ կը փութամբ անմիջապէս հրատարակել հանդերձ նամակաւ :

Երբոյ խմբագիր Քալաստանին

Ս. Սահակեան

Փետրուար ամսոյն Քալաստանին հրատարակած հանելուկն էր աշխարհացոյց. ուստի թէ այս արժան կը համարիք սոյն ստանաւոր լուծում մը յաջորդ թերթի ընող մէջ հրատարակելու, պատիւ կը համարիմ անարժանաւ թեանա :

Լ Ո Ւ Ծ Ո Ւ Մ Ն

Աւելւոր մ'եմ արագ ընթաց կը տարալիմ գաշտերուդ մէջ, Լեռներդ ի վար բարձր կամ ցած Դիւրաւ կ'ընեմ միշտ ել և ել :

Ինձ անարգել ճանապարհ են, ծովդ ու ցամաքդ լայնարձակ, ճամբորդութեանս իմ պէտքը չեն Ոչ շողեհաւ ոչ շղակառք :

Ինձի բաւ է ոչքոս միայն Ու աշխարհացոյց տոմարակներն այն Զորս ընծայեաց Տառետնն Իշխան, Իւր համագլխաց սնախը Հայկեան :

Ս'կամ աղիւսութեան ձերու՞մ

1851 Դեպր. 14 Ի. Օ.

Ֆրանկիւլ Յ. Սալեփեանց :

¹ Գալլ. Sureau. Տաճ. Դարմէտ :

² Սխալութեան ցնդական ալբալն Եփելի Ինքնական Էփելի անդալար, որոնք

Գալլ. Իլլա-Ի Amoniaque liquide :